

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 2-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Бухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

№ 2-Son 2026-yil

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor
(Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasini mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo‘yicha direktor
o‘rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar bo‘yicha
birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafroz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Bozorova Nazokat Mamasoatovna

Surxondaryo viloyati pedagogik mahorat markazi katta o‘qituvchisi, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori

TARIXIY PODKASTLAR VA VIDEOBLOGLAR O‘QUVCHILARNING KOGNITIV FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISH SHAKLI SIFATIDA

***Annotatsiya.** Maqolada tarixiy podkastlar va videolarning o‘quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirishdagi pedagogik salohiyati tahlil qilinadi. Unda podkastlar va video kontent tarixiy bilimlarga doimiy qiziqishni uyg‘otishi, axborotni tanqidiy idrok etishni rivojlantirishi va mustaqil tadqiqotlar bilan shug‘ullanishi ko‘rsatilgan. Shuningdek, podkastlar va videolarni ta‘lim jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiya qilishning metodologik talablari, jumladan, ularni loyihaga asoslangan va o‘quvchilarning refleksiv faoliyati bilan birlashtirish ko‘rib chiqiladi.*

***Kalit so‘z va iboralar:** tarix ta‘limi, kognitiv faoliyat, podkast, video kontent, raqamli didaktika, o‘quvchilar faoliyati, multimedia texnologiyalari, media pedagogika, ta‘lim motivatsiyasi.*

***Аннотация:** В статье анализируется педагогический потенциал исторических подкастов и видеоматериалов в развитии познавательной деятельности учащихся. Показано, что подкасты и видеоконтент способны пробуждать постоянный интерес к историческим знаниям, развивать критическое восприятие информации и вовлекать в самостоятельные исследования. Также рассматриваются методические требования для успешной интеграции подкастов и видео в образовательный процесс, включая их сочетание с проектной и рефлексивной деятельностью учащихся.*

***Ключевые слова и фразы:** историческое образование, познавательная деятельность, подкаст, видеоконтент, цифровая дидактика, деятельность учащихся, мультимедийные технологии, медиapedagogika, образовательная мотивация.*

***Annotation.** The article analyzes the pedagogical potential of historical podcasts and videos in developing students' cognitive activity. It shows that podcasts and video content can arouse a constant interest in historical knowledge, develop critical perception of information, and engage in independent research. It also considers the methodological requirements for the successful integration of podcasts and videos into the educational process, including their combination with project-based and reflective activities of students.*

***Key words and phrases:** history education, cognitive activity, podcast, video content, digital didactics, student activity, multimedia technologies, media pedagogy, educational motivation.*

Kirish. Axborot jamiyatida o‘quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirish ta‘lim jarayoniga tubdan yangi yondashuvni talab qiladi, bunda raqamlashtirish dinamikasi hamda zamonaviy o‘quvchilarning o‘ziga xos idrok va tafakkuri hisobga olinadi. Tarixiy ta‘lim, faktik va sharhlovchi materiallarga tayanishi tufayli, ayniqsa, ta‘lim mazmunini yetkazib berish usullarini qayta ko‘rib chiqishga muhtoj. Yuqori darajadagi vizual va eshitish idrokiga ega bo‘lgan zamonaviy o‘quvchilar axborot bilan multimedia o‘zaro ta‘siriga yo‘naltirilgan. Shu nuqtai nazardan, tarixiy podkastlar va videolar kabi shakllar nafaqat tarixiy bilimlarni tarqatishning innovatsion kanallari, balki o‘quvchilarning kognitiv faolligini shakllantirishning samarali vositalari hamdir.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada tarixiy podkastlar va videolarning o‘quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirishdagi pedagogik salohiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot metodologiyasi sifatida statistik tadqiqot, adabiyotlar qiyosiy tahlili va farazni asoslash usullaridan foydalanilgan. To‘plangan ma‘lumotlar asosida kuzatish va iqtisodiy tahlilni qiyoslash, tizimli yondashuv hamda mantiqiy yondashuv kabi usulblardan samarali foydalanildi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. T.N.Dmitrievaning asarida tarixiy bilimlarga doimiy qiziqishni uyg‘otishning innovatsion vositasi sifatida podkastlardan foydalanishning batafsil tahlili keltirilgan. Muallif podkastlar axborotni chiziqli bo‘lmagan idrok etishni osonlashtirishi, xayoliy fikrlashni rivojlantirishga yordam berishi va keyingi analitik tushunish uchun asos bo‘lib xizmat

qilishini ta’kidlaydi [1]. Bu ularni o’rganilayotgan materialda dastlabki semantik yo’nalish uchun samarali vositaga aylantiradi.

S.X.Maxkamovning tadqiqotida video kontentning samaradorligini baholashga qiyosiy yondashuv taklif qilingan bo’lib, unda multimedia formatlarining o’quvchilarning kognitiv faoliyati tuzilishiga ta’siri o’rganiladi. Muallif vizual materiallarni ta’lim jarayoniga muntazam ravishda integratsiya qilish o’rganish motivatsiyasining oshishiga, oqilona fikrlashning rivojlanishiga va seminarlar va muhokama sessiyalarida ishtirok etishning ko’payishiga olib kelishini ko’rsatadi [2]. Tadqiqot vizual va ramziy elementlar orqali kognitiv jarayonlarni faollashtiradigan hissiy omilning alohida rolini ta’kidlaydi.

E.Yu.Glushkoning asari video kontentni ta’lim amaliyotiga integratsiya qilish shakli sifatida loyihaga asoslangan faoliyatga qaratilgan. Muallif o’quvchilarning tarixiy mavzular bo’yicha o’z videolarini yaratishi tahliliy va tadqiqot ko’nikmalarini kengaytirishga, shuningdek, manbalarga nisbatan tanqidiy munosabatni rivojlantirishga turtki bo’lgan aniq pedagogik holatlarni tasvirlaydi [3]. Bu yondashuv kompetensiyaga asoslangan o’rganish modeli doirasida axborotni iste’mol qilishdan samarali qayta ishlashga o’tish tendentsiyasini aks ettiradi.

Podkastlarni o’quv jarayoniga integratsiya qilishning metodologik jihatlari A.N.Ibragimov tomonidan o’rganilgan bo’lib, u audio kontentni talqin qilish, mulohaza yuritish va argumentatsiya qilish vazifalari bilan birga olib borish zarurligini ta’kidlaydi. Uning modelida o’qitish vositachilik funksiyasi sifatida qaraladi, bu o’quvchilarning ma’no tanlash va olingan ma’lumotlarni tanqidiy qayta ishlash ko’nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi [4]. Muallif tarixiy manbalarni tahlil qilishning an’anaviy shakllarini faktlarning kontekstualizatsiyasini kuchaytiradigan interaktiv audio qo’shimchalar bilan birlashtirish muhimligini ta’kidlaydi.

D.E.Sharipova o’quvchilarni tarix kursiga tayyorlashda raqamli resurslarni tahlil qiladi, vizualizatsiya vositalari va ularning kognitiv uslublarga ta’siriga e’tibor qaratadi. O’z tadqiqotida video materiallar reproduktiv yondashuvni samarali yondashuvga aylantirish vositasi sifatida joylashtirilgan bo’lib, unda o’quvchi tarixiy o’tmishni bilish va talqin qilishda faol ishtirokchiga aylanadi [5, 90-bet]. Media formatlarini individual o’quvchining rivojlanishiga integratsiya qiluvchi raqamli ta’lim traektoriyalarini yaratishga alohida e’tibor qaratiladi.

Tahlil Va Natijalar. Tarix ta’limida kognitiv faoliyat shunchaki sanalar va voqealarni yodlashdan ko’proq narsani o’z ichiga oladi; u shuningdek, tahlil qilish, taqqoslash, baholash, umumlashtirish, sabab-oqibat munosabatlarini o’rnatish va tarixiy jarayonni yaxlit tushunishni rivojlantirishni ham o’z ichiga oladi. Ushbu rivojlanishning samaradorligi ko’p jihatdan ta’lim mazmuni fikrlashni faollashtirishi, mulohaza yuritishni rag’batlantirishi, qiziqish uyg’otishi va ichki motivatsiyani rivojlantirishi bilan belgilanadi. Ma’ruzalar, seminarlar va birlamchi manbalarni tahlil qilish kabi tarixni o’qitishning an’anaviy shakllari, shubhasiz, o’zining metodologik ahamiyatini saqlab qoladi; ammo, raqamli davrda ular tegishli media formatlari bilan kengaytirilishi kerak. Moslashuvchan tuzilishi, shaxsiylashtirilgan taqdimoti va boy hissiy va semantik elementlari bilan podkastlar va video kontent kognitiv jarayonlarga rag’batlantiruvchi ta’sir ko’rsatadi.

Tarixiy podkast - bu mobil, kontekstual idrok uchun mo’ljallangan tarixiy ma’lumotlarni taqdim etish uchun audio format. Uning tuzilishi ilmiy tahlil, jurnalistik ohang va hikoya qilishning kombinatsiyasini ta’minlaydi, bu tarixiy interaktivlik tamoyilini ta’minlaydi, o’quvchilarni nafaqat bilim orqali, balki empatiya orqali ham o’tmishdagi voqealar bilan jalb qiladi. Videolar, ayniqsa qisqa o’quv filmlari va animatsion rekonstruksiyalar, idrokning vizual komponentini kuchaytiradi, mavhumni ko’rinadigan va murakkabni kirish mumkin qiladi. Bu xususiyatlar podkastlar va videolarni gumanitar fanlar ta’limi, ayniqsa tarix fanida muhim vositalarga aylantiradi.

Media formatlarining ta’lim jarayoniga integratsiyalashuvi kognitiv faollikni rag’batlantiradi. T.N.Dmitrievaning tadqiqotlari shuni ko’rsatdiki, tarixiy podkastlarni muntazam tinglash orqali o’quvchilar manbalarni mazmunli o’qish darajasini oshiradilar va seminarlar davomida tahliliy munozaralarda faolroq ishtirok etadilar [1]. Bu audio kontent dastlabki axborot bazasini shakllantirishga hissa qo’shishini ko’rsatadi, keyinchalik u o’qituvchi va matn bilan yuzma-yuz muloqot orqali yangilanadi va to’ldiriladi. Bundan tashqari, mustaqil tadqiqotlarida podkastlardan

foydalangan o‘quvchilar kognitiv avtonomiya va qo‘shimcha materiallarga qiziqishning yuqori darajasini namoyish etdilar.

Samarqand davlat universitetida Markaziy Osiyo tarixi kurslarida video kontentning tarixiy materiallarni idrok etishga ta‘sirini tahlil qilgan tadqiqotchi S.X.Maxkamova vizuallashtirilgan tarixiy materiallar bilan ishlashda ishtirok etgan o‘quvchilar qiyosiy tahlil, axborot sintezi va gipotezalarda sezilarli darajada yuqori qobiliyatlarni namoyish etdilar [2].

https://www.youtube.com/watch?v=Jo_wBThmHJw

va

<https://www.youtube.com/playlist?list=PL3GaaCNpibETRfCIYZMzvbZOhsbpWuOMk>

videotasvirlar mavhum ma‘lumotlarni aniq tasvirlar bilan bog‘lashga yordam berishi va barqaror semantik aloqalarni shakllantirishi bilan izohlanadi. Muallif sharhlari va vizual infografika bilan to‘ldirilgan hujjatli parchalardan foydalanish ayniqsa samarali bo‘ldi.

Podkastlar va videolarning motivatsion salohiyati ham bir xil darajada muhim omil hisoblanadi. Tarixiy mavzularga qiziqish ko‘pincha hissiy aloqa va o‘tmish bilan bog‘liqlik hissi orqali rivojlanadi. <https://www.youtube.com/channel/UCwGP5peWQhIQ-tyhA9jJFjg> kabi audio va video formatlar aynan shu ta‘sirga ovozli intonatsiya, musiqiy jo‘rluk, kadrning ifodaliligi va drama qonunlariga muvofiq qurilgan hikoya tuzilishi orqali erishiladi. Shu nuqtai nazardan, tanqidiy fikrlash va tarixiy ongni rivojlantirishga qaratilgan tarix ta‘limi nafaqat ma‘lumot berishi, balki o‘rganishga qiziqishni uyg‘otishi kerakligini ta‘kidlash kerak. Aynan shu yerda innovatsion media shakllari ayniqsa samarali bo‘ladi.

Surxondaryo viloyati umumta‘lim maktablari o‘qitish amaliyoti "refleksiv podkast" modelini muvaffaqiyatli sinovdan o‘tkazdi, bu yerda o‘quvchilar tematik audiofaylni tinglagandan so‘ng o‘qituvchi tomonidan berilgan muammoli savollarga javob beradigan qisqa analitik insholar yozadilar [3, 42-bet]. Ushbu format axborot mazmunini, talqinni va fikrlarni samarali ifodalashni birlashtiradi, kognitiv va og‘zaki faoliyatni faollashtiradi.

Bundan tashqari, videolar ta‘lim loyihalari tuzilishiga integratsiya qilinishi mumkin. Tarixiy mavzularga asoslangan o‘quvchilarning o‘z video taqdimotlarini yaratish nafaqat ularning kognitiv va tadqiqot qobiliyatlarini rivojlantiradi, balki materiallarni tuzish, asosiy fikrlarni ta‘kidlash va o‘z dalillarini asoslash qobiliyatini ham rivojlantiradi.

E. Yu. Glushkoning tadqiqotlariga ko‘ra, media formatlarini o‘z ichiga olgan loyihaga asoslangan tadbirlar barqaror o‘rganish motivatsiyasi va mustaqil kognitiv ko‘nikmalarni rivojlantirishga hissa qo‘shadi [4]. Bunday tadbirlar o‘quvchilarga nafaqat ma‘lumotlarning passiv iste‘molchilari, balki uning hammualliflari sifatida ham his qilish imkonini beradi, bu ayniqsa gumanitar fanlarda muhimdir.

Podkastlar va videolarning samaradorligi ularning sifatidan bevosita bog‘liqligini yodda tutish muhimdir. Yuzaki yoki haddan tashqari qiziqarli materiallar nafaqat tarixiy fikrlashni rivojlantirmaydi, balki ilmiy ishonchlilik haqidagi tasavvurlarni ham buzishi mumkin. Shuning uchun, kontentni puxta metodologik ko‘rib chiqish, uning ta‘lim maqsadlari, ilmiy asosliliigi va axloqiy to‘g‘riligiga mos kelishini ta‘minlash juda muhimdir. Eng yaxshi podkastlar va videolar akademik mukammallik va kirish imkoniyati o‘rtasida muvozanatni saqlay oladigan universitet professorlari, tadqiqotchilari, muharrirlari va tarixchilari ishtirokida yaratilganlardir. Shuningdek, bunday materiallarga analitik ko‘nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlar bilan birga borish muhimdir: o‘quvchilarni faktlarni taqqoslash, sabab-oqibat munosabatlarini o‘rnatish va tarixiy o‘xshashliklarni aniqlashga undaydigan savollar.

Podkastlar va video kontentdan samarali foydalanish o‘quvchilardan tanqidiy tanlash ko‘nikmalarini rivojlantirish, manbalarni baholash va ma‘lumotlarni tuzish ko‘nikmalarini talab qiladi. Shu nuqtai nazardan, ommaviy axborot vositalaridan foydalanish texnik va semantik komponentlarni o‘z ichiga olgan ommaviy axborot vositalarining kompetentsiyasini rivojlantirish bilan birga bo‘lishi kerak. Bu holda, o‘qituvchi shunchaki bilim uzatuvchisi sifatida emas, balki axborot oqimida harakat qilishga, ishonchlilni manipulyativdan ajratishga va tarixiy materialni mantiqiy va sababiy munosabatlarda tuzishga yordam beradigan ommaviy axborot vositalari navigatori sifatida ham ishlaydi.

Didaktik nuqtai nazardan, podkastlar va videolar turli kanallar orqali axborotni faol idrok etishga qaratilgan kengroq multimodal o‘rganish kontseptsiyasining bir qismidir. Bu, ayniqsa, zamonaviy o‘quvchilarning turlicha fikrlash tarzini hisobga olgan holda muhimdir, chunki ular uchun bilimlarni yetkazib berishning an’anaviy chiziqli shakllari yetarli emas. Multimodal ta’lim jarayoniga nafaqat eshitish va vizual idrokni, balki hissiy va qiymatga asoslangan tajribalarni ham kiritish imkonini beradi, bu esa tarixiy bilimlarni chuqurroq va barqarorroq egallashga yordam beradi.

Tajriba shuni ko‘rsatadiki, multimedia tarixiy materiallaridan foydalangan holda ta’lim jarayonlarida ishtirok etadigan o‘quvchilar ko‘pincha faollik, tashabbuskorlik, doimiy e’tibor va tushunish chuqurligi kabi kognitiv xususiyatlarda yaxshilanishlarni namoyish etadilar. Ular shuningdek, yozma va og‘zaki ishlarning sifati yaxshilanishini, argumentatsiyaning kengayishini va analitik ko‘nikmalarining o‘shishini kuzatadilar. Shu nuqtai nazardan, media formatlari nafaqat yordamchi o‘rganish vositalariga, balki o‘quvchining kognitiv madaniyatini shakllantirishda muhim omilga aylanadi.

Xulosa. Tarixiy podkastlar va videolar o‘quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirish uchun samarali resurs bo‘lib xizmat qiladi. Ulardan foydalanish mavzuga doimiy qiziqishni uyg‘otadi, analitik va tadqiqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi, hissiy idrokni kuchaytiradi va o‘quvchilarni tarixiy kontekstga cho‘mdiradi. Ushbu shakllar ta’limga faoliyatga asoslangan, kompetensiyaga asoslangan va gumanistik yondashuvlar tamoyillarini ilgari suradi, o‘quvchilarning o‘quv jarayonida faol va mazmunli ishtirokini ta’minlaydi. Metodik jihatdan mustahkam media-ta’lim muhiti bilan podkastlar va videolar nafaqat innovatsiya, balki raqamli davr talablariga javob beradigan va tarixiy bilimlarni chuqur, motivatsiyalangan, mas’uliyatli va mulohazali egallashni ta’minlaydigan yangi pedagogik paradigmaning bir qismiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Дмитриева Т.Н. Использование подкастов как инновационного инструмента развития интереса к изучению истории // Историческое образование в XXI веке. -М; 2022. - №1. - С. 63–70.
2. Махкамova S.X. Videokontent talabalarning tarixiy tafakkurini faollashtirish vositasi sifatida // “Jamiyat va innovatsiya” jurnali. -Т; - 2023. - №2. - 85–92. b.
3. Глушко Е.Ю. Проектная деятельность студентов в условиях цифровой трансформации образования // Современные педагогические практики. -М; - 2023. - №4. - С. 112–120.
4. Ибрагимов А.Н. Медиа-технологии в преподавании гуманитарных дисциплин: опыт и перспективы // Pedagogik mahorat. – BUXDU: 2024. - №3. - С. 40–46.
5. Sharipova D.E. Tarix kursida talabalarning tadqiqot ko‘nikmalarini rivojlantirishda raqamli resurslar // “Ta’lim fan va innovatsiya” jurnali. - 2023. - №3. 90–96 b.

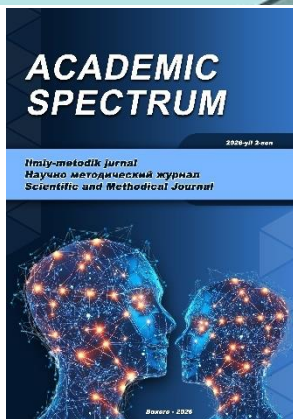
MUNDARIJA:

Qurbonov G‘ulomjon G‘afurovich Ochilboyeva Maftuna Dilshod qizi	<i>Matematik ta’limda differensial yondashuv tushunchasi va uning shakllanishining hozirgi holati</i>	6
Xusanova Gulasal Shuhratjon qizi Husanboyeva Xurshidabonu Muhammadamin qizi	<i>Axborot texnologiyalarining chet tilini o‘qitish metodikasidagi o‘rni va ahamiyati</i>	10
Nasirdinova Gulshoda Donyorbek qizi Abdumalikova Marjona Doniyorjon qizi	<i>Kollaborativ o‘qitish texnologiyasi “boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi” faniga tatbiq etish imkoniyati</i>	13
Alimdjanova Dilbar Negmatovna	<i>Jamoat salomatligini fanini o‘qitishda mualliflik pedagogik texnologiyalari</i>	18
Raximova Nasiba Nuriddinovna	<i>O‘smirlarda agressiya muammosini o‘rganishning nazariy-metodologik asoslari</i>	22
Bozorova Nazokat Mamasoatovna	<i>Tarixiy podkastlar va videobloglar o‘quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirish shakli sifatida</i>	26
To‘rayeva Dilovar Naimovna	<i>Kichik yoshdagi o‘quvchilarning badiiy asarni tahlil etishdagi psixologik xususiyatlari</i>	30
Bobomurodova Mahzuna Ortiq qizi	<i>Gidronimlarda geografik va tarixiy omillarning aks etishi</i>	33
Giyasova Zuxra Raxmatullayevna	<i>Gaz molekulalarining tezliklar bo‘yicha taqsimoti: desmos yordamida raqamli vizualizatsiya va didaktik imkoniyatlar</i>	36
Bekimbetova Gulnaz Nabatovna	<i>Methodology for using educational materials on natural resources in theoretical classes</i>	43
Narmuradova Rayhon Uktamovna	<i>Huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlarini psixologik tahlilga o‘rgatishning ahamiyati</i>	48
Itolmasova Nafisa Furqatovna	<i>Kasbiy qobiliyat tushunchasi va uning psixologik asoslari</i>	51
Yunusova Sohiba Abdulmamidovna Raxmataliyeva Marjona Xurshidjon qizi	<i>Jarayonlarni boshqarishda rejining va kaizen uslublari asosida samaradorlikni oshirish</i>	54
Narmuradova Rayhon Uktamovna	<i>Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi</i>	57
Ismatova Kamola Azizjon qizi	<i>Bola psixik taraqqiyotida oilaning ahamiyati</i>	60
Ochilova Mexrubon Syratovna	<i>Значение курсов повышения квалификации учителей цифровой грамотности и применению образовательных платформ на уроках географии</i>	64
Sirojov Otajon Orifjonovich	<i>Talabalarning o‘quv faoliyatini raqamli texnologiyalar asosida tashkil qilishning integrativ mexanizmlarini takomillashtirish</i>	69
Islomov Nurtoy Nomoz o‘g‘li	<i>Talabalarda atamalar bilan ishlash ko‘nikmalarini takomillashtirish</i>	76

Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	<i>Ingliz tili o‘qitishda o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyani rivojlantirish metodlari tahlili</i>	80
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	<i>Maktabdan tashqari ta‘lim strategiyalari: istiqbolli yo‘nalishlar, strategik rejalashtirish va amaliy tadqiqotlar</i>	84
Ibodulloyev Nurali Sheraliyevich	<i>Raqamli texnologiyalardan foydalanishning ta‘lim jarayonidagi o‘rni</i>	88
Odamova O‘g‘iljon Kenjayevna	<i>Ta‘lim muassasalarida psixologik xizmatning samaradorligini oshirishda ertak terapiyasining o‘rni</i>	91
Shikarov Tolib Tavakalovich	<i>Raqamli pedagogikada adaptiv ta‘lim texnologiyalari: talabalarning individual ehtiyojlarini qondirish va o‘quv samaradorligini oshirish</i>	95
Raximov Azizbek Normurodovich	<i>Jadid munavvarlar faoliyatida vatanparvarlik tarbiyasining pedagogik mohiyati</i>	99
Shomurodova Nozima Baxriddin qizi	<i>Maktabgacha yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda xorijiy tajribalar tahlili</i>	104
Xolmirzayeva Shahnoza Majidovna	<i>Maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqillik va ijodiy tashabbusni rivojlantirishning pedagogik asoslari</i>	108
Tangirov Farxodjon Mamatyakubovich	<i>Loyihaga asoslangan faoliyatning o‘quvchilar meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatini rivojlantirishga ta‘siri</i>	112
Rasulov Rustambek Odilovich Xoshimov Mirjalol Murodjon o‘g‘li	<i>Xalqaro aloqa: mohiyati, rivojlanishi, va zamonaviy tendensiyalar</i>	119
Baratova Nozima Xidirova Gavhar Rustamovna	<i>Raqamli texnologiyalar asosida barqaror turizmni rivojlantirish istiqbollari</i>	123
Urazaliyeva Dilraboxon Nishonboyevna	<i>O‘smirlarda suisid xavfining bio-psixo-fiziologik mexanizmlari: masofaviy psixogen ta‘sir sharoitida tibbiy-psixologik yondashuv</i>	129
Kurbonov Munis Ro‘zmetova Muhabbat	<i>Ta‘lim jarayonida pedagogik yondashuv axborotlashtirishning ahamiyati</i>	137
Farmonova Dildora Sobirovna	<i>Nogiron bolalarning jamiyatga moslashuvdagi to‘siqlar</i>	140
Axmadova Gulbashakar Azizbekovna	<i>Erta bolalikda emotsional befarqlikning oqibatlari</i>	143
Tojiboyev Ziyodilla A‘zamjon o‘g‘li	<i>Raqamli iqtisodiyot sharoitida milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari</i>	147
Umaraliyeva Hilola Fazliddin qizi	<i>Talabalarning kommunikativ kompetentligi guruhiiy o‘zaro ta‘sir samaradorligining prediktori sifatida</i>	149
Kozieva Ikbol Komilzhonovna	<i>Onomastics funksions</i>	153
Ismatova Dilafruz To‘ymuratovna	<i>Zamonaviy jamiyatda oilaviy qadriyatlar transformatsiyasi: an‘anaviy modeldan individualistik modelga o‘tish jarayoni</i>	156
Ziyadilloeva Malikabonu Abdulloyevna	<i>Approaches to studying individual soldier performance and group interaction in the armed forces</i>	160

Ashrapov Nodirbek Namoz o'g'li	<i>O'smirlik davrida kognitiv jarayonlarning shakllanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-muhit omillari va ularning shaxs kamolotidagi ahamiyati</i>	164
Hamroyev Jasur Umedovich	<i>Oliy ta'lim muassasalarida sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalarning innovatsion tafakkuri va muammoli vaziyatlarni hal etish kompetensiyalarini rivojlantirish mexanizmlari</i>	169
Axmadov Nazirjon Rahmat o'g'li	<i>Social and psychological factors in the development of positive behavior in adolescents</i>	173
Rustamov Shavkat Shuxratovich	<i>Pedagogical and psychological approaches to developing students' innovative competence</i>	177
Назаров Акмал Мардонович	<i>Психологические факторы развития креативного мышления и инновационного подхода у студентов</i>	180
Ганджиев Феруз Фуркатович	<i>Проявления агрессии среди подростков в социальных сетях и их психологические последствия</i>	184
Дехконбоев Шохжахон Ойбекович	<i>Методы и подходы судебно-психологической экспертизы при оценке эмоционального состояния личности</i>	189
Zoirov Abduqodir Askarovich	<i>Talabalarda diqqat sifatлари rivojlanishining psixologik determinantlari</i>	193
Xolmo'minova Yasmina Ma'murjon qizi	<i>Maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda individual ta'lim dasturlarining samaradorligi</i>	197
Khusanova Gulasal Shuhratjon kizi, Fozilova Shakhzoda Aslam kizi	<i>Comparison of the effectiveness of online and offline learning</i>	200
Raximova Moxinora Xoshimjanovna Ibrohimova Feruzabonu Ilyosbek qizi	<i>Rivojlangan xorijiy mamlakatlar ta'limi taraqqiyotining ayrim masalalari</i>	203
Шарипова Умида Шавкат кизи	<i>Факторы и проблемы исследования гендера в социолингвистике</i>	206
Тагирова Муштарий Махсудовна	<i>Своеобразные черты литературных и публицистических трудов джадидов</i>	209
Narziyeva Husnora	<i>Norasmiy savdoning shahar iqtisodidagi o'rni</i>	212
Xomidova Mahliyo Akobir qizi	<i>Elektron hisoblash mashinalari uchun yaratilgan dasturlar, ixtirolar, foydali modellar va sanoat namunalari</i>	216
To'raqulova Nargiza Ali qizi	<i>Yozuvning vujuga kelishi va tilshunoslikdagi ahamiyati</i>	219
Qovlonbekov Abdulaziz Abdullajon o'g'li.	<i>Para sportchilarni qo'llab quvvatlashning ijtimoiy psixologik determinatlari (o'smir yoshidagi parasportchilar misolida).</i>	222
Diyorbek Abrayev Mamarajab ogli	<i>Translation of culturally-bound words from english into uzbek: challenges and strategies</i>	225
Sharipova Shukronaxon Baxtiyorjon qizi	<i>O'zbek xalq og'zaki ijodi va uni maktabgacha yoshdagi bolalar emotsional intellektini rivojlantirishda qo'llashning psixologik asoslari</i>	228

Rahmatova Nasiba Sobirovna	<i>Gender psixologiyasida jinsiy farqlanish muammolarini tahlil qilishda erkaklar va ayollarning rollari</i>	231
Ro‘ziyev Ulug‘bek Muzzafarovich	<i>O‘smirlardagi emotsional zo‘riqishlar va ularni kelib chiqish sabablari</i>	238
Mirzayeva Dilshoda Ikromjonova Sayfidinova Aziza Tolibovna	<i>O‘zbek va ingliz leksikasida nabotot obrazlarining metaforik talqini</i>	242
Qodirova Dilnoza Murtazoyevna	<i>Talabalarda professional identifikatsiya jarayonining psixologik determinantalari</i>	244
Tajibayev Shohruh Maqsudovich	<i>The influence of psychological characteristics on guides' communicative skills and their professional significance</i>	251
Sharopov Suxrob Shodi o‘g‘li	<i>O‘smirlarda refleksiv xususiyatlar va tanqidiy fikrlash o‘rtasidagi bog‘liqlik</i>	256

“ACADEMIC SPECTRUM”

ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI RASMIYLASHTIRISH TALABLARI

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o‘zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E‘lon qilinadigan maqolalarga bo‘lgan asosiy talablar:

✚ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;

✚ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro‘yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;

✚ maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so‘z) va tayanch so‘zlar (8-

10 ta) ingliz, o‘zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to‘liq yozilishi kerak), mualliflar bir nechta bo‘lsa, ularning har biri haqida to‘liq ma‘lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko‘rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo‘llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro‘yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e‘lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o‘ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo‘lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to‘liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro‘yxatda ko‘rsatiladi. Matn ichidagi ko‘chirmadan so‘ng iqtibos olingan asarning ro‘yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o‘rinda kitob, to‘plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to‘liq nomi, nashr ko‘rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko‘rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko‘rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Anti plagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo‘lsa, barcha savol va e‘tirozlar bo‘yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo‘lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezislar va ma‘ruzalari chop etilmaydi. E‘lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko‘chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o‘zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko‘rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o‘zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko‘rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvoohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.

Buxoro

2026. № 2-Son.